

SOLEC NAD WISŁĄ

Lokalizacja (historyczna i współczesna)

SOLEC NAD WISŁĄ, powiat radomski województwa sandomierskiego (ob. powiat lipski, województwo mazowieckie), stolica dekanatu, diecezja krakowska (ob. dekanat lipski, diecezja radomska), kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny, elewacja zachodnia, ściana, tło wnęki, polichromia ze sceną Ukrzyżowania Pańskiego

Datowanie (z fazami)

1. poł. XVII w.

Fundator / fundatorzy (odpowiednio do faz)

NN

Wykonawcy (osoby, warsztat, krąg artystyczny) – pierwotni i wtórni

niezidentyfikowany warsztat lokalny z Sandomierza albo Lubelszczyzny (?)

Historia powstania

W XI w. wieś kościelna należąca do uposażenia ziemskiego arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, później zakonu rycerskiego Grobu Bożego w Jerozolimie (bożogrobców) z Miechowa, wykupiona w 1325 r. przez dwór królewski. Miasto założone między 1334 i 1341 r. przez króla Kazimierza II Wielkiego, z murowanym zamkiem przy komorze celnej i składzie solnym na Wiśle, prawa miejskie utracone w 1869 r. Pierwsza, drewniana świątynia istniała zapewne już w XI w., parafia Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny erygowana przed 1287 r., obecny murowany kościół jednonawowy powstał w donacji królewskiej w 1370 r., zniszczony w pożarze 1595, odbudowany 1604 z inicjatywy ks. prob. Macieja Becha, spalony ponownie 1620, naprawiony przed 1630 r. przez miejscowego starostę, księcia Krzysztofa Zbaraskiego.

Przekształcenia, remonty, konserwacje

Kościół restaurowany w 2. poł. XVII i XVIII w. (zakres prac nieznany). W 1825 r. obiekt odnowił ówczesny właściciel rządowych dóbr soleckich hr. Adam Matuszewicz, następnie 1917. W latach 1976–1999 restauracja staraniem ks. Tadeusza Gębki. Omawiana scena przemalowana w XIX i XX w., wg stanu z 1998 r. z licznymi uszkodzeniami powierzchni malatury i podłoża, ostatnia, profesjonalna restauracja połączona z częściową rekonstrukcją (i kreacją) po 2010 r. wtedy wykonane zabezpieczenie stałe z szybą.

Kompozycja / układ

Nisza prostokątna, zamknięta od prawej strony połową łuku koszowego. Na płytym planie (dolny pas malowidła niezachowany) ukazana na błękitnym tle nieba scena Ukrzyżowania – centralnie krzyż z postacią Jezusa (na tytulusie inskrypcja łacińska w czterech wierszach: „IESUS/ NASARENUS/ REX / IUDEORUM”), ukazanego jako zmarłego, u jego stóp, z rękami obejmującymi belkę, klęczącą z jej lewej strony w $\frac{3}{4}$ w prawo św. Maria Magdalena w czerwonej szacie, po bokach, zwrócone odpowiednio ku Jezusowi, stojące w $\frac{3}{4}$, w kontrapoście, postaci Marii (obrana w czerwoną szatę i niebieski płaszcz) i św. Jana ewangelisty (w zielonej szacie i czerwonym płaszczu). Powyżej, po bokach Jezusa, na grupach obłoków zwrócone ku Niemu półpostacie aniołków, w lewym górnym rogu szeroki, zaokrąglony z prawej pas obłoków, w którego środku w żółtawej poświacie ujęta w $\frac{3}{4}$ w prawo półpostać Boga Ojca, naczylona ku Synowi, w niebieskiej szacie i czerwonym płaszczu z rozwianą kolicie za plecami połą, z lewą ręką uniesioną w geście błogosławieństwa.

Ikonografia

Przedstawienie prezentuje obiegowy układ sceny Ukrzyżowania z zespołem figur asystujących, postaciami anielskimi i ujętym w niebiosach Bogiem Ojcem. U jej podstaw leży zapewne późnorennesansowa lub manierystyczna rycina niderlandzka albo niemiecka z 2. poł. XVI-pocz. XVII w.

Analiza formalno-stylistyczna

Duży stopień współczesnej ingerencji i rekonstrukcji konserwatorskiej uniemożliwia badania morfologiczne dzieła.

Źródła i literatura przedmiotu

Warszawa, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Dział Ewidencji i Rejestru Zabytków Ruchomych, karta nr RAX 100002684, 15.09.1998, oprac. K. Pierzyńska-Jelska.

Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. III: *Województwo kieleckie*, red. J.Z. Łoziński i B. Wolff, z. 2: *Powiat iŹecki*, oprac. tychże, Warszawa 1957, s. 17; J. Samek, A. Wyrobisz, *Kościół parafialny w Solcu nad Wisłą : etapy budowy i ich związek z rozwojem miasta*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 13: 1965, nr 1, s. 139, 149-151.

Fotografie:

Solec nad Wisłą, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny, elewacja zachodnia, nisza po stronie południowej, obok kruchty, 1. poł. XVII w., polichromia ze sceną Ukrzyżowania Pańskiego, wyk. nieustalony warsztat lokalny z Sandomierza albo z Lubelszczyzny (?), fot. MW, 2017

